

Muzeum Polskich Formacji Granicznych

<https://muzeumsg.strazgraniczna.pl/muz/formacje-ochrony-granic/biografie/1918-1939/kadra/s-t/jozef-szczurek/63291.Jozef-Szczurek.html>
2024-12-22, 10:46

Józef Szczurek urodził się 22 lutego 1917 r. w Mülheim (Nadrenia Północna-Westfalia, Niemcy), gdzie jego rodzice (Ignacy i Weronika z d. Urbanowicz) wyjechali w poszukiwaniu pracy. Jego ojciec był robotnikiem w stalowni. W 1918 r. trzej starsi bracia (Stanisław, Ignacy i Jan) w obawie przed poborem do armii niemieckiej uciekli do Wielkopolski, gdzie przyłączyli się do powstania wielkopolskiego. W walkach z Niemcami k/Krotoszyna zginął jego najstarszy brat Stanisław Szczurek. Po odzyskaniu niepodległości Józef Szczurek z rodzicami powrócił do Wielkopolski. Zamieszkali początkowo we wsi Zduny, a później we wsi Osusz k. Krotoszyna, gdzie ojciec zakupił małe gospodarstwo rolne.

Po wejściu w wiek poborowy, Józef Szczurek wiosną 1937 r. wstąpił na ochotnika do Wojska Polskiego. Początkowo służył w 68 pułku piechoty w Krotoszynie, w batalionie detaszowanym w Jarocinie. Po półrocznym okresie rekruckim został przeniesiony do Korpusu Ochrony Pogranicza. Dnia 26 września 1937 r. w ramach rocznika poboru 1915/II został przydzielony na półroczny kurs kompanii szkolnej c.k.m. w Centralnej Szkole Podoficerskiej KOP „Osowiec”. Szkolenie w ramach kursu szkoły podoficerskiej ukończył 10 marca 1938 r. z wynikiem dobrym. Dowódca szkoły 11 marca 1937 r. awansował go na starszego strzelca i w tym samym dniu przeniósł do Batalionu KOP „Skałat”. 12 marca 1938 r. przybył do Batalionu KOP „Skałat” (Brygada KOP „Podole”) i tego dnia przydzielono go do kompanii c.k.m. W lutym 1939 r. awansowano go na kaprała. 6 marca 1939 r. rozkazem dowódcy batalionu nadano mu prawo do noszenia Odznaki KOP „Za służbę graniczną”. 8 marca 1939 r. kpr. Szczurka przeniesiono do rezerwy.

Po ukończeniu służby wojskowej, zdecydował się wstąpić do Policji Państwowej. Po pomyślnym zdaniu specjalnych egzaminów w Poznaniu został przydzielony jako kandydat kontraktowy do Kompanii 9 Rezerwy Policyjnej w Białymstoku. Dowódcą kompanii był asp. Bolesław Borowski. W sierpniu 1939 r. kompanię skierowano do Kamionki Strumiłowskiej k. Lwowa, a następnie do Stryja, gdzie uczestniczyła w tłumieniu zbrojnych, antypolskich rozruchów ukraińskich. We wrześniu 1939 r. oddział przydzielono do batalionu policyjnego ppłk. Karola Wystoucha w ramach Grupy Operacyjnej „Stryj”, która osłaniała wycofywanie się polskich oddziałów w kierunku granicy węgierskiej i zwalczała ukraińską dywersję. 11 września 1939 r. zatwierdzono go jako posterunkowego Policji Państwowej. W drugiej połowie września batalion policyjny przydzielono jako wsparcie 10 Brygady Kawalerii płk.

Stanisława Maczka. Uczestniczył w końcowej fazie tych walk w Karpatach. 19/20 września post. Szczurek w trakcie niemieckiego nalotu został lekko ranny w nogę i rękę przez odłamki bomby lotniczej. 21/22 września 1939 r. ze swoim oddziałem na rozkaz dowództwa, na przełęczy Wyszowskiej przekroczył granicę węgierską, gdzie policjanci zostali rozbrojeni i osadzeni w obozach internowania.

Pomimo bardzo dobrego traktowania Polaków przez Węgrów, w styczniu 1940 r. post. Szczurek uciekł z obozu internowania i przedostał się do Jugosławii. Na początku lutego 1940 r. w porcie Split wszedł na pokład greckiego statku m/s „Patris” płynącego do Marsylii (Francja) dokąd przyłynął 16 lutego. Z grupą około tysiąca podobnych „turystów Sikorskiego” został przewieziony do ośrodka formowania Armii Polskiej we Francji w Coëtquidan (Camp de Coëtquidan). Dnia 4 marca 1940 r. otrzymał przydział do dywizjonu rozpoznawczego (3 szwadron ckm) 1 Dywizji Grenadierów stacjonującej w tym czasie w rejonie m. Lunéville (departament Meurthe i Mozela). Podczas agresji Niemiec na Francję, pod koniec maja 1940 r. jego oddział został skierowany z m. Chanteheux na front w rejon Linii Maginot (odcinek „Sarra”). Dywizjon rozpoznawczy brał udział m.in. w kontrataku w pobliżu m. Holving oraz w walkach prowadzonych przez 1 Dywizję Grenadierów (m.in. pod Lagarde, Vouziers, Ogeville, Baccarat i Saint-Dié), aż do momentu kapitulacji Francji i rozwiązania jednostki przez jej dowódcę gen. Bronisława Ducha (20/21 czerwca 1940 r.) w rejonie m. Hurbache. Oddziały zniszczyły broń i ciężki sprzęt, zabezpieczyły sztandary i dokumenty, a żołnierze rozproszyli się małymi grupkami z poleceniem kierowania się do południowej części Francji.

Józef Szczurek wraz z kolegami podjął dwutygodniowy marsz przez Vogezy. Po przejściu gór dotarł do Clermont-Ferrand, a stamtąd do Carpiagne, gdzie został zdemobilizowany. W nieokupowanej części Francji pozostawał do października 1940 r., gdy podjął pierwszą próbę przedostania się do Wielkiej Brytanii. Poprzez Pireneje (granica francusko-hiszpańska) dotarł do Barcelony (Hiszpania), gdzie w polskim konsulacie zaopatrzone go w bilet kolejowy do Madrytu. Niestety, w m. Tarragona w Katalonii został aresztowany przez tajną policję hiszpańską w grupie Polaków podróżujących pociągiem. Początkowo za nielegalne przekroczenie granicy osadzono go w miejscowym więzieniu. Po dwóch miesiącach, skuty w kajdany został pod eskortą przekazany władzom francuskim. Francuzi osadzili go w więzieniu w Perpignan, z którego odesłano go do obozu karnego w Vernet d’Ariege, w którym osadzano m.in. polskich uciekinierów. Udało mu się uciec i ukryć w obozie w Nimes, gdzie przebywali byli żołnierze z 1 Dywizji Grenadierów.

W lutym 1941 r. wraz z kolegami podejmuje kolejną próbę przedostania się do polskiej armii, tym razem poprzez Afrykę. W Tunisie (Tunezja) zostają jednak schwytani na statku i na pięć tygodni osadzeni w więzieniu. Po odbyciu kary, przeniesiono go do obozu wojskowego w Al.-Kaf, ochranianego przez batalion arabski armii francuskiej. Tam przebywał przez kolejne cztery miesiące, po których przewieziono go do Francji i ponownie osadzono w obozie w Vernet d’Ariege. Po kilku tygodniach, jesienią 1941 r. w grupie innych więźniów przydzielono go na roboty przymusowe przy budowie tamy wodnej w Pirenejach. W sprzyjających okolicznościach, w październiku 1941 r. uciekł z obozu i po raz drugi przez

góry przedostał się do Barcelony, gdzie schronienia udzielił mu polski konsul. Po dwóch miesiącach względnej wolności, wysłano go do Madrytu, ale ponownie został schwytany i pod nazwiskiem Józef Kowalski umieszczony w więzieniu Tarragona. Po odbyciu kary dwóch miesięcy więzienia, 7 lutego 1942 r. trafił do obozu Miranda de Ebro. Ostatecznie po 18 miesiącach uwięzienia i siedmiodniowej głodowce, 22 marca 1943 r. zwolniono aresztowanych Polaków. Dalsza droga polskich tułaczy wiodła przez Madryt, do portu St. Antonio w Portugalii. 26 kwietnia 1943 r. w grupie około 200 osób (głównie Polaków) wypłynął na małym belgijskim statku na pełne morze, gdzie przesadzono ich na brytyjski kontrtorpedowiec HMS „Antylopa”, który dowiózł uciekinierów do Gibraltaru (27 kwietnia).

W Gibraltarze Józef Szczurek spotkał swojego krajana, który służył jako marynarz na polskim niszczycielu ORP „Błyskawica”. Właśnie na jego pokładzie odbył dalszą niebezpieczną morską podróż do Anglii. 11 maja wraz z grupą 35 polskich żołnierzy zwolnionych przez władze hiszpańskie wyruszył z Gibraltaru do Plymouth, gdzie 26 maja zszedł na brytyjski ląd. Początkowo skierowano go do Royal Patriotic School w Wandsworth (Londyn), gdzie przesłuchiowano wszystkie osoby cywilne przybywające do Wielkiej Brytanii. Po weryfikacji, 26 czerwca poprzez Komendę Uzupelnień nr 1 ponownie przyjęto go do Polskich Sił Zbrojnych i skierowano do Szkocji z przydziałem do 1 pułku artylerii przeciwpancernej 1 Dywizji Pancerniej gen. Stanisława Maczka. W listopadzie 1943 r. odbył kurs rozpoznania czołgów w Lanark (Szkocja). Z jednostką tą wylądował w Normandii we Francji 6 sierpnia 1944 r. Szlak bojowy plut. Szczurka wiodł od Caen, przez Cauvicourt, Falaise, wzgórze 262 Mont-Ormel (słynna „Maczuga”) i Herdonseaux, gdzie 12 sierpnia 1944 r. w walce z niemieckimi czołgami został ranny w głowę. Dalej przez Belgię i Holandię do Niemiec, do głównego portu niemieckiej marynarki wojennej Wilhelmshaven, gdzie 5 maja 1945 r. oddziały niemieckie skapitulowały bez walki. W styczniu 1945 r. otrzymał awans na wachmistrza (sierżant). Za udział w walkach trzykrotnie odznaczono go Krzyżem Walecznych (12 i 18 sierpnia 1944 r. oraz 1 maja 1945 r.).

Po zakończeniu działań wojennych wachm. Szczurek wraz z 1 Dywizją Pancerną do czerwca 1947 r. uczestniczył w okupacji Niemiec (w ramach brytyjskiej strefy okupacyjnej). Jego jednostka stacjonowała w m. Bentheim. Od stycznia do kwietnia 1946 r. był instruktorem i szefem kompanii szkolnej 1 pułku artylerii przeciwpancernej, a następnie magazynierem broni. W tym czasie za zgodą swojego dowództwa odbył dwukrotnie nielegalne podróże do Polski (1945 i 1946). W sierpniu 1946 r. pod nazwiskiem Michał Zieliński przejechał przez radziecką strefę okupacyjną i zgłosił się w PUR w Dąbroszynie (woj. lubuskie), gdzie zarejestrowano go jako repatrianta z terytorium niemieckiego. W drodze powrotnej wywiózł z Polski swoją narzeczoną, Leokadię Musiał, którą poślubił w 1946 r. w Niemczech. Tam też przysłała na świat ich córka Zofia. 27 lutego 1947 r. wachm. Szczurek w związku z przewidywaną demobilizacją przystąpił ochotniczo do Polskiego Korpusu Przysposobienia i Rozmieszczenia. W kwietniu 1947 r. wraz 1 Dywizją Pancerną rodzina Józefa Szczurka wyjechała do Anglii do Ullenwood Camp (Cheltenham), następnie przebywał w obozie rodzinnym w Haydon Park i Springhill Camp. 22 maja 1947 r. został zdemobilizowany z stopniu wachmistrza. Od września 1947 do listopada 1948 r. był kierownikiem kantyny

wojskowej w Springhill Camp.

Po dwóch latach pobytu na Wyspach Brytyjskich wraz z żoną i córką wyemigrował w grudniu 1949 r. przez port w Liverpool do Kanady. Początkowo mieszkali na wiejskiej farmie należącej do brata, który w czasie wojny służył jako radiotelegrafista w Sztapie Naczelnego Wodza w Londynie. Po pierwszej, bardzo mroźnej kanadyjskiej zimie, rodzina przeniosła się do Winipeg (prowincja Manitoba), gdzie Józef Szczurek podejmował się różnych prac, m.in. jako robotnik w odlewni. W Winipeg wstąpił do miejscowego koła Stowarzyszenia Polskich Kombatantów. W 1956 r. Szczurkowie wyemigrowali do USA i osiedlili się w stanie New Jersey. Józef Szczurek znalazł tam zatrudnienie, jako tokarz, a żona została stenotypistką w biurze Home Insurance Company. W następnych latach ich rodzina powiększa się, bowiem na świat przyszły ich kolejne dzieci: Urszula i Tadeusz. W 1956 r. tuż po przyjeździe do USA, Józef Szczurek wstąpił do Placówki Nr 51 Stowarzyszenia Weteranów Armii Polskiej (SWAP) w Jersey City, gdzie dał się poznać jako aktywny i ideowy członek. Z czasem został jej komendantem i funkcję tę z całym poświęceniem pełnił przez wiele lat. Jego żona Leokadia była członkinią, a następnie prezeską działającego przy Placówce Nr 51 SWAP Korpusu Pomocniczego Pań. Funkcję tę pełniła do 1997 r.

Józef Szczurek w siedzibie Placówki organizował szereg imprez o charakterze świątecznym i patriotycznym. Kierowana przez niego Placówka Nr 51 SWAP brała udział w najważniejszych uroczystościach polonijnych, np. w corocznej Paradzie Pułaskiego w Nowym Jorku i Święcie Żołnierza w Amerykańskiej Częstochowie. W 1973 r. z jego inicjatywy postawiono pomnik na grobie gen. Władysława Bortnowskiego (b. honorowego członka Placówki Nr 51 SWAP) na cmentarzu w amerykańskiej Częstochowie w Doylestown. 2 stycznia 2001 r. zmarła jego żona Leokadia. Dla sędziwego weterana był to bardzo dotkliwy cios. Podeszły wiek i choroba zmusiły go do rezygnacji z funkcji komendanta Placówki Nr 51 SWAP. W dowód uznania nadano mu godność „Honorowego Komendanta”. W 2007 r. został mianowany przez Prezydenta RP na stopień porucznika weterana i odznaczony Medalem „Pro Memoria”. Józef Szczurek zmarł 25 stycznia 2008 r. Spoczął na cmentarzu weteranów w Częstochowie w Doylestown.

Był odznaczony i uhonorowany: Krzyżem Walecznych (trzykrotnie), Medalem Wojska, Krzyżem Kampanii Wrześniowej 1939, Krzyżem 1 Dywizji Pancerniej, odznaką 1 Dywizji Grenadierów, odznaką Miecze Hallerowskie; francuskim Krzyżem Wojennym (Croix de Guerre) ze srebrną gwiazdą (1945 r.), Medalem Pamiątkowy Wojny 1939-1945 (Médaille commémorative française de la guerre 1939-1945); brytyjskimi: Medalem Wojny 1939-1945 (War Medal 1939-1945), Gwiazdą Francji i Niemiec (France and Germany Star), Medalem Obrony (Defence Medal).

Opracował: **Artur Ochał**

[Pokaż opis pliku](#)

[Pokaż opis pliku](#)

[Pokaż opis pliku](#)

[Pokaż opis pliku](#)

[Pokaż opis pliku](#)

[Pokaż opis pliku](#)

[Pokaż opis pliku](#)

[Pokaż opis pliku](#)

[Pokaż opis pliku](#)

[Pokaż opis pliku](#)

[Pokaż opis pliku](#)

[Pokaż opis pliku](#)

[Pokaż opis pliku](#)